

Outlook 2023

Jester
strategy

2023. Wederom een bewogen jaar...

2022 leek een jaar waarin we weer voorzichtig zouden opkrabbelen na wederom een 'covid-jaar', eentje waarin de delta en omicron varianten roet in het eten gooiden. Covid verdween ook grotendeels uit het nieuws, maar niet alleen vanwege de goedwerkende vaccins. Het was uiteindelijk Poetin die besloot zijn stempel op 2022 te drukken. Met groot menselijk leed in de Oekraïne tot gevolg: vele (burger)doden, Russische aanvallen op burgerdoelen en infrastructuur die een koude winter gaan veroorzaken, een groot aantal vluchtelingen dat zich over Europa heeft verspreid. Maar het moedige verzet van Zelensky en de zijnen heeft hij danig onderschat... Deze wrede oorlog domineert ook het leven in de rest van de wereld als gevolg. Westerse boycots hebben olie- en gasprijzen tot grote hoogtes gestuwd, Russische blokkades hebben graanprijzen opgeschroefd... Naast de na-ijleffecten van covid op supply chains en het tot december durende zero-covid beleid van de Chinezen, zorgde dit voor een jaar van inflatie, een jaar van schaarste.

In ander nieuws, waren het de Amerikanen, Chinezen en Taiwanese die spanningen in het Verre Oosten hebben doen oplopen. In Nederland kijken we ook terug op een jaar van onzekerheid, schaarste en inflatie. Op een energiecrisis, een kurkdroge zomer en stijgende rentes. Op bedrijven die sluiten omdat ze geen personeel krijgen. Een stikstofcrisis en omgekeerde vlaggen. Op een begin van een recessie en huizenmarkt die in recordtempo afkoelt. Hoe onzeker en rommelig 2022 ook was in Nederland, het steekt schril af tegen de UK.

Net zoals vorig jaar hebben wij weer een aantal interessante voorspellingen en trends van diverse experts en publicaties op een rijtje gezet voor jou. Hoe deze zich gaan ontwikkelen, hoe ze elkaar onderling gaan beïnvloeden, dat weten we helaas nog niet. Helaas hebben wij ook afgelopen jaar geen glazen bol ontvangen om dit precies te voorspellen. 2023, net zoals 2022, heeft ons er bovendien wederom op gewezen hoe onvoorspelbaar onze wereld is, dat kennis en 'rationeel denken' niet altijd tot een correcte voorspelling leiden. Het is daarom belangrijker dan ooit om rekening te houden met meerdere mogelijke toekomsten, om op meerdere borden simultaan te schaken. Met dit stuk hopen we je gedachten dan ook te prikkelen hiertoe, om alvast na te denken over een mogelijk wederom onvoorspelbaar en bewogen jaar.

Een goed 2023 gewenst! Houd de moed erin!

Outlook 2022
Terugblik

Outlook 2022: welke voorspellingen kwamen uit?

Wat klopte?

Op politiek gebied is inderdaad meer ruimte gegeven wat betreft staatsschulden, dit vooral ook mede door de hoge inflatie als gevolg van de oorlog in de Oekraïne. De 'tech oorlog' tussen de VS en de EU is inderdaad verder geëscaleerd en heeft ASML nog verder in dit geopolitiek getouwtrek gezogen. De EU heeft met haar Chips Act, net zoals de VS, werk gemaakt om eigen 'champions' proberen te realiseren. Met het WK in Qatar was er wel meer aandacht voor de mensenrechten in die regio, maar verregaande boycotten bleven uit. Integendeel, de banden werden aangehaald om de gasleveranties niet in gevaar te brengen.

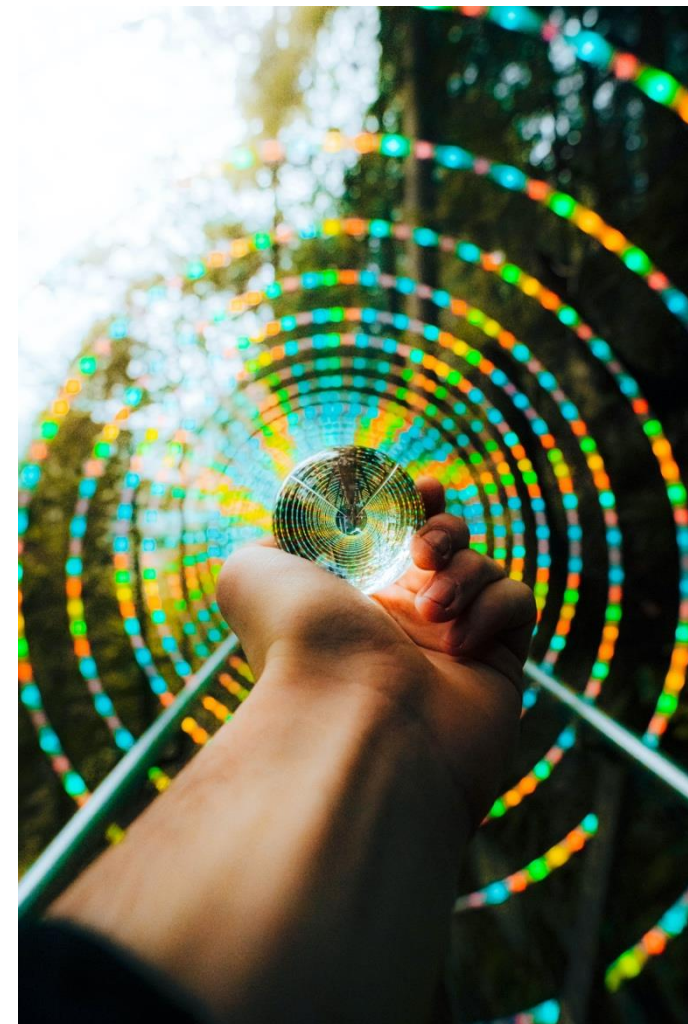
Wat betreft de economie kwamen de nodige voorspellingen niet uit. Hier komen we op de volgende pagina nog op terug. Wat kwam wel uit? De tekorteconomie deed wel degelijk van zich spreken, meer nog dan verwacht. Zowel door supply chain issues in de nasleep van de pandemie (en China's zero-covid beleid), als door de oorlog in de Oekraïne. De hoge gas- en elektriciteitsprijzen hebben bedrijven en particulieren (alsook overheden) zeker een impuls gegeven om verduurzamingsambities te versnellen. Ook heeft Vietnam een sterk economisch jaar gehad, wat ook mogelijk door kan zetten door (Westerse) bedrijven die nu al rondkijken voor alternatieven voor China of Taiwan.

Maatschappelijk gezien heeft wel degelijk een verdere polarisatie plaatsgevonden, maar niet zozeer langs de lijn van vaccinaties. De boeren stikstofprotesten kregen namelijk veel bijval, vooral van mensen die zijn afgehaakt bij de politiek en het vertrouwen in de overheid (voor diverse redenen) hebben verloren. Op marketing gebied, heeft het vieren van imperfecties wel zeker doorgezet. Ook heeft de arbeidsmarktkrapte werknemers in een sterke positie gezet.

Qua technologie, is de 'tech war' verder geïntensiveerd, met zowel China als de VS en EU die steeds meer tech voor elkaar afschermen en eigen capabilities proberen te versterken. Private ruimtevaartbedrijven hebben afgelopen jaar inderdaad flink aan de weg getimmerd. De flitsbezorgers, en hun groei, zijn aan banden gelegd in menig stad.

Zoals voorspeld zijn de olie- en gasprijzen gestegen. Niet zozeer door sterk toenemende vraag, maar door de Russische inval van de Oekraïne. Dit heeft bedrijven ook verduurzamingsinitiatieven doen versnellen. De EU heeft tevens regels opgesteld om niet duurzame producten van buiten de EU te belasten. Op de COP-27 in Sharm El Sheikh is een klimaatfonds voor ontwikkelende economieën opgezet om hen te helpen verduurzamen. Klimaatadaptatie begint prominenter op de agenda's te komen, maar geo-engineering staat nog steeds in de kinderschoenen.

Op het gebied van ruimtegebruik, bevolking en mobiliteit is ook het nodige gebeurd. Zowel de woningmarktbehoefte als verduurzaming van energie en klimaatadaptatie, alsmede de stikstofbeperkingen, hebben ruimte in Nederland schaars gemaakt. Vliegtickets zijn inderdaad duurder geworden, maar ook hier speelt vooral de oorlog in de Oekraïne een belangrijke rol in.

Outlook 2022: wat liep anders?

Waar zat men ernaast?

Dit jaar bleek de comeback van good, old geopolitics. Om maar meteen met de deur in huis te vallen, dat het conflict in de Oekraïne niet verder zou escaleren was de grootste inschattingsfout van menig expert, inclusief velen van ons team. Het toont dat wat wij als rationeel zien, niet per se de rationaliteit is zoals die door anderen wordt gezien. Een belangrijke, en kostbare, les van 2022 dus. Eentje die ook belangrijk is als we bijvoorbeeld vooruitkijken naar de spanningen omtrent Taiwan komende jaren. Kijkend naar andere politieke voorspellingen die ernaast zaten: door de energiecrisis als gevolg van de Oekraïne-oorlog, zijn de banden met autocratische, gas- en olie leverende landen ook weer aangehaald en wordt minder werk gemaakt van mensenrechten.

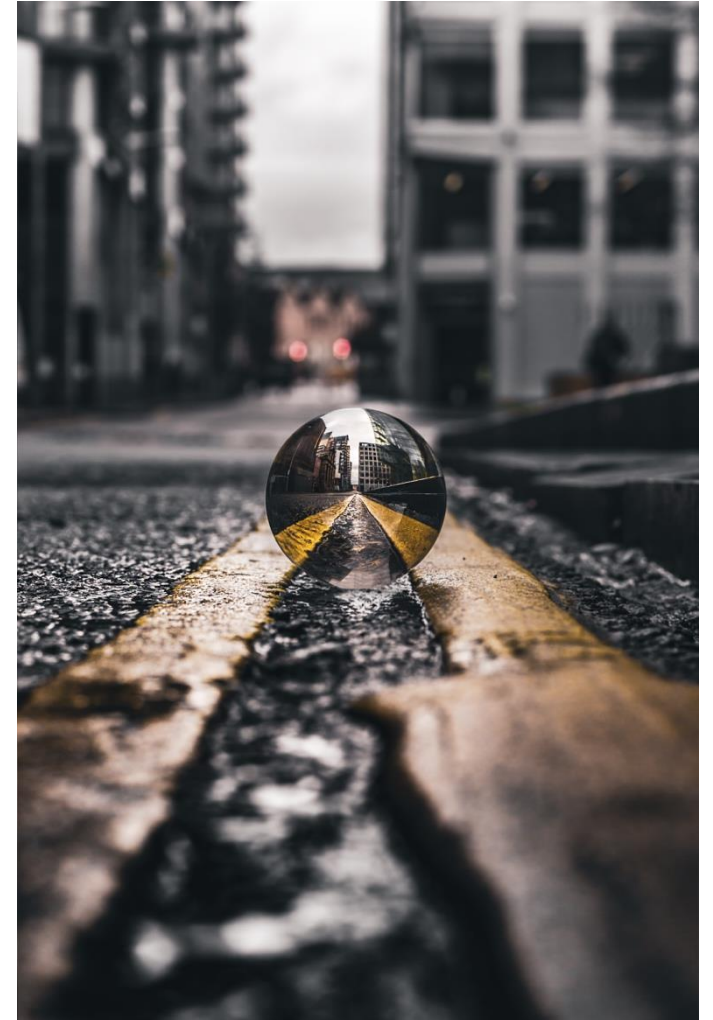
Wat betreft de economie, zette geen herstel in. De oorlog in de Oekraïne heeft een wereldwijde afkoeling van economieën ingeluid, met enkele al in recessie, waaronder de onze. Inflatie is torenhoog, rentes stijgen, de huizenmarkt is sterk aan het afkoelen. 2022 is ook niet het jaar van decentralized finance geworden. Sterker nog, door de fraude en failliet van FTX hebben crypto's, en zelfs blockchain in het algemeen, een enorme deuk in het vertrouwen gekregen.

Op sociaal gebied, leek de vaccinatielooft naar de achtergrond te schuiven. De omgekeerde vlaggen van boeren die protesteerden tegen de stikstofplannen vormden uiteindelijk een symbool voor velen die zich afkeren van mainstream overheid, media en autoriteit. Een andere trend die niet echt tot realisatie is gekomen, is het hedonistisch consumeren. Door de extreme inflatie let de Nederlander inmiddels meer dan afgelopen jaren op de kleintjes. Een energiekloof tekent zich ook af.

Op tech-gebied leken de voorspellingen wat accurater. Zonneauto's hebben geen doorbraak doorgemaakt, maar worden nu wel geproduceerd en worden toegelaten op de weg. Flitsbezorgers daarentegen worden meer en meer geweerd uit steden en staan er inmiddels slecht op. Marktonderzoek laat eveneens afnemende bestellingen zien.

Op het gebied van ecologie, energie en duurzaamheid zijn zaken enigszins in beweging gekomen, niet zozeer vanwege motieven om een schonere aarde aan volgende generaties achter te laten, maar veelal om energiezekerheid te bewerkstelligen. Geo-engineering heeft relatief weinig aandacht gekregen.

Op het gebied van ruimte, mobiliteit en demografie hebben we al met al weinig echt gehoord over hybride werken (en ongelijkheden op dat vlak). Het thuiswerken lijkt langzamerhand weer ingeruild te zijn door het vanouds in lange files aanschuiven. Discussies over ruimtegebruik van de agriculturele industrie zijn door de stikstofplannen actueler dan ooit. Alhoewel plantaardige eiwit-alternatieven in opmars zijn, is kunstmatig vlees nog niet ingeburgerd. Wel heeft de Amerikaanse FDA goedkeuring aan een belangrijk merk gegeven.

Wat staat ons te wachten in 2023?

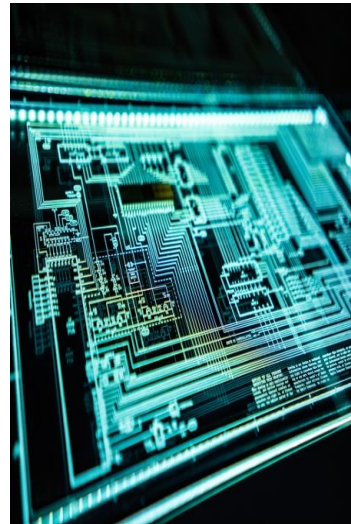
Politiek

Economie

Sociaal

Technologie

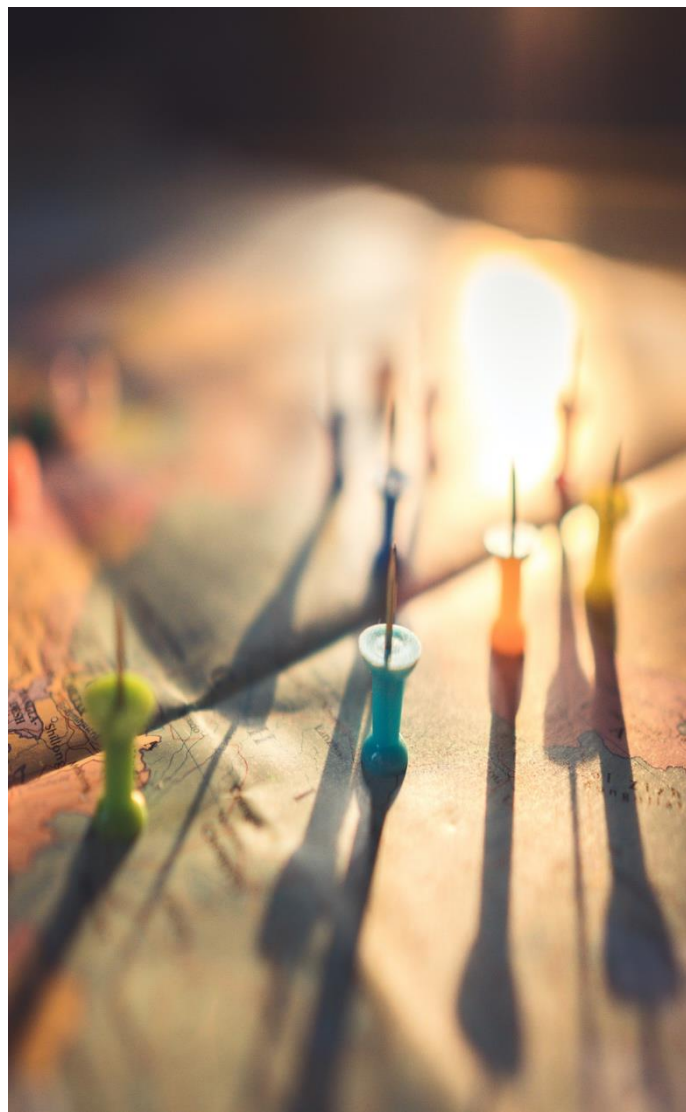
Ecologie

Demografie

De voorspellingen, de trends en ontwikkelingen, van een aantal gerenommeerde bronnen hebben we thematisch ingedeeld met behulp van de PESTED-methode.

Politiek

Greenwashen' van protectionisme en deglobalisering

De EU, VS, China, en Rusland, zullen proberen zichzelf te beschermen tegen de economische en politieke maatregelen van elkaar. Vooral op klimaatgebied zullen het Westen en de ontwikkelende wereld, geleid door China, moeilijk tot overeenstemming komen. Het Westen zal het thema van klimaat aangrijpen om protectionistische maatregelen te nemen en eigen bedrijven voor te trekken (zoals de VS' Inflation Reduction Act en de EU's CBAM). Hoewel de VS en EU elkaar op veel vlakken (samen tegen China) zullen vinden, zullen een aantal dossiers ook voor de nodige spanningen zorgen (zoals minimale wereldwijde belastingregels of een digitaks op Amerikaanse techbedrijven die de EU wilt invoeren).

Vrede in de Oekraïne blijft uit

Beiden partijen zullen nieuwe blijven offensieven opstarten. De Oekraïne zal waarschijnlijk vaker doelen in Rusland treffen om publieke opinie daar te beïnvloeden. Rusland zal zich blijven richten op het vernietigen van de infrastructuur, waardoor nieuwe vluchtelingenstromen op gang kunnen komen. Verwacht blijvende sancties en blijvende druk op gas- en grondstoffenprijzen.

Afnemende steun voor Oekraïne

Beperkte economische groei zal de opwaartse druk op gas- en olieprijszins remmen. Maar als de economische situatie in de wereld weer zou verbeteren in de tweede helft van het jaar, kunnen de G7-bepalingen op Russische olie, leiden tot onvoldoende aanbod. Hogere olie- en gasprijzen kunnen nationalistische Westerse leiders, zoals Orban, maar ook zelfs enkele Republieken in de VS, doen roepen om zwakkere sancties tegen Rusland en afbouw van steun aan de Oekraïne.

Strategische autonomie het toverwoord

Voor de EU zal werk maken van deze term in het licht van de afhankelijkheid van Russisch gas, maar ook Chinese technologie en batterijen. De EU zal investeringen, voorraadvorming, R&D, en allianties met anderen landen stimuleren op het vlak van technologie, energie, en grondstoffen (zoals -schaarse- aardmetalen). Met dit in het achterhoofd zal vooral China geweerd worden van belangrijke sectoren.

China's broze economisch herstel remt buitenlandse avonturen (?)

De Chinese economie zal langzaam opveren door reductie van covid-restricties, maar de vastgoedbubbel en gedoe rond hun techsector maakt het herstel broos. Alhoewel China de druk op Taiwan zal willen opvoeren met allerlei machtsvertoon, zal een onzekere economie (en onvoldoende -middelen voor- modernisering van hun leger) een invasie onwaarschijnlijk maken. (Waar hebben we dit eerder gehoord...) Ook zal Beijing proberen meer controle in Hong Kong te krijgen, waardoor (buitenlandse) bedrijven verhuizing naar andere landen in de regio gaan overwegen (zoals Singapore).

Nieuw gedonder in het Midden-Oosten

Iraans wapenleveranties aan Rusland zullen bijdragen aan het mislukken van onderhandelingen over het Iraanse nucleaire programma. De VS zullen hun aanwezigheid in het Midden-Oosten opschalen en Israël zal meer clandestiene (cyber) operaties gaan uitvoeren tegen Iran, want op een directe aanval op Iran en de mogelijke escalatie van dien zit de VS niet te wachten.

Economie

Zeer matige economische groei

Waar 2021 en 2022 herstel van de economie en sterke groei kenmerkten, zal 2023 een jaar worden van matige economische groei. De raming van de ING voorspelt 0,4% economische groei ten opzichte van 2022 (ABN verwacht 0,5%). In het begin van het jaar zal dit nog iets beperkt zijn, maar de tweede helft van het jaar ziet er rooskleuriger uit. De inflatie zal voor een deel geremd worden door overheidsbeleid, maar huishoudens zullen de gestegen prijzen nog steeds voelen. Zij hebben met 0,2% een erg beperkte groei in hun koopkracht. In de rest van Europa is het economisch beeld eveneens niet florissant.

Supply chain problemen lossen op (?)

De voortekenen zijn positief. De grote problemen in mondiale supply chains lijken af te nemen. Echter, risico's blijven bestaan. Denk aan mogelijk nieuwe oplevingen van covid, grote energieprijsschommelingen, of de spanningen in het Verre Oosten. Het is dus belangrijk dat bedrijven hun supply chains duidelijk in beeld hebben en blijven nadenken over hoe deze robuuster te maken.

(Centrale) banken halen voet van de rem

Menig centrale bank heeft de afgelopen tijd de rentes verhoogd om de torenhoge inflatie te bestrijden. Dit zal ook een stempel drukken op 2023. Toch verwacht bijvoorbeeld ABN Amro of Blackrock dat later dit jaar de rentes weer gaan dalen als blijkt dat de inflatie niet meer zo hard stijgt en dat daarom weer wat meer financiële ruimte kan worden geboden.

Arbeid blijft schaars, werkloosheid stijgt licht

Arbeid blijft schaars in 2023. Door een licht groeiende economie zal de werkloosheid beperkt toenemen maar nog steeds ruim onder het langjarig gemiddelde blijven. De arbeidsmarkt zal krap blijven. Dit komt o.a. door de vergrijzing, de publieke sector (zoals zorg) die mensen nodig heeft en bedrijven die ook het komende jaar werknemers proberen te 'houden'. Ook het komende jaar zullen werkgevers dus moeten blijven strijden om goed personeel te kunnen vinden, vooral in de sectoren waar al veel krapte is, zoals zorg en onderwijs. De werkloosheid stijgt zo naar verwachting licht, van gemiddeld 3,6% in 2022 naar gemiddeld 4,1% in 2023 en 2024.

Huizenmarkt koelt af

In de basisscenario's voor de woningmarkt lijken de dalende huizenprijzen door te zetten. Op jaarbasis komt dit neer op een gemiddelde prijsdaling van 2,5%. Het aantal verkopen van bestaande woningen daalt volgend jaar richting de 175.000 (-8% jaar-op-jaar). Ondanks deze lichte daling blijft de betaalbaarheid van huizen een groot probleem.

Bedrijven stoten kantoorruimte af

Doordat het thuiswerken door blijft zetten, hebben veel (grote) bedrijven kantoorruimte over. In 2023 zullen veel bedrijven die extra vierkante meters gaan afstoten. Grote Amerikaanse bedrijven als Amazon, Lyft en Meta hebben uitbereidingsplannen al stopgezet en ook overheden denken minder ruimte nodig te hebben. Mogelijk kunnen deze ruimtes dan gebruikt worden om woningen te bouwen. Zal dit ook in Nederland gaan gebeuren?

Sociaal

De asynchrone werkdag

Tijdens de covid pandemie kreeg de werknemer meer vrijheid en flexibiliteit in het werk door thuiswerken. Steeds meer mensen kwamen erachter dat dit zorgde voor een betere privé-werkbalans en daarom zal deze trend doorzetten in 2023. De werkgever moet toegeven aan de verschillende eisen van medewerkers en raakt daarin een stukje controle kwijt. Aan de andere kant neemt de productiviteit hierdoor enorm toe. In 2023 komt er een grote cultuuromslag binnen bedrijven die dit mogelijk maakt.

Meer koopschaamte

Steeds meer Nederlanders worden bewust van hun (koop)gedrag. Mede door klimaatactivisten worden we steeds vaker gewezen op onze onhoudbare vorm van consumeren. Consuminderen is niet voor niets een neologisme die we steeds vaker horen. De hoge inflatie zal het gevoel van 'heb ik dit écht nodig!?' alleen maar verder versterken. Minder nieuwe spullen en vaker naar de tweedehandswinkel. Nederlanders zullen in 2023 vaker producten kopen die bijdragen aan een circulaire economie.

Het jaar van BBB?

Of het nou de stikstofplannen van het kabinet zijn, de toeslagenaffaire, of de covid-aanpak, meer en meer mensen lijken af te haken bij de politiek en overheid. Kijk maar naar de omgekeerde vlaggen die niet alleen langs de weilanden staan, maar ook in menig woonwijk te vinden zijn. De provinciale verkiezingen (en daarmee ook de Eerste Kamer) vinden plaats in maart. Gaan anti-establishment partijen als BBB, JA21 of FVD daar flink scoren?

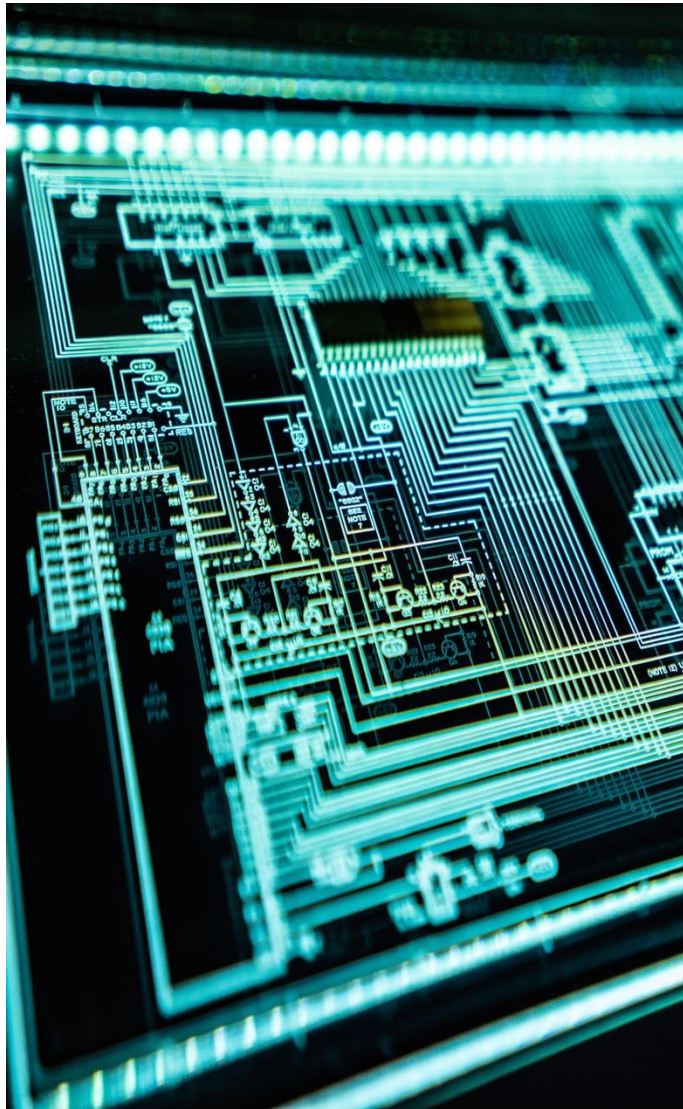
Social media moeheid

In het afgelopen jaar zijn er steeds meer mensen van sociale media afgestapt. Met de overname van Twitter verloor Musk vele leden, ook Facebook ziet het aantal jonge gebruikers afnemen. TikTok ligt om andere redenen onder vuur. In 2023 zal dit doorzetten, er wordt dan minder gescrold, schermtijd zal afnemen. Mensen worden zich meer en meer bewust van de risico's van traditionele sociale media en stappen over naar kleinere platformen, waar het vooral draait om ontmoetingen.

Het walhalla van de (zorg-) ZZP'ers

Ook in 2023 zal de arbeidskrachte aanhouden. Vooral in de gezondheidszorg zijn de zorgen over personeelstekorten groot. Het aantal ZZP'ers in de zorg is de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Door de aanhoudende arbeidskrachte verwachten wij dat er ook in 2023 meer ZZP'ers zullen komen. Ze kunnen hoge tarieven vragen en hoeven geen zorgen te maken dat ze niet aan werk komen.

Technologie

Amerikaans doordrukken 'tech war' gaat bondgenoten vervreemden (2023)

De 'tech war' tussen VS en China zet ook in 2023 door. Naast nieuwe, verdergaande exportrestrictieregels voor Amerikaanse bedrijven, zal de VS ook proberen de druk op Europese landen en bedrijven op te voeren, zoals ASML. Dit zal beperkt of averechts werken omdat Amerikaanse bondgenoten ook hun handelsbelangen met China willen beschermen.

Schaarste brengt automatisering in stroomversnelling

Om de aanhoudende schaarste van personeel en hoge inflatie te dempen zullen bedrijven meer inzetten op automatisering van processen. Ook door de democratisering van kunstmatige intelligentie (AI) zullen steeds meer bedrijven toegang hebben tot automatisering. Ook de inzet van robots zal naar verwachting een oplossing worden om de aanhoudende arbeidskrapte op te vangen.

Artificial intelligence in nog meer dingen

Ook in 2023 zal AI een nog grotere rol gaan spelen. Sterker nog, we hadden deze tekst al door ChatGPT kunnen laten schrijven. Het komend jaar wordt het dus nog belangrijker om met nieuwe inzichten te komen en niet iets te doen wat AI makkelijk over kan nemen.

'Big Tech' profiteert van de tech-crisis

2021 was booming voor de meeste techbedrijven. Iedereen ging thuiswerken en alles moest in de cloud. In 2022 begon de 'tech bubble' langzaam leeg te lopen. Door de hoge inflatie trokken veel investeerders hun geld uit risicovolle investering zoals nieuwe technologieën en werden ook online advertenties (een grote inkomstenbron voor techbedrijven), flink afgeschaald. 'Big tech' zal door hun diepe zakken niet alleen overeind blijven, maar vooral ook hun slag slaan met overnames van kleinere techbedrijfjes die in moeilijkheden komen.

Wie kijkt er thuis mee?

Door de verschuiving naar thuis en de opkomst van allerlei Internet der dingen (IoT)-toepassingen (van wearables tot allerlei 'smart' apparaten thuis) zijn er tal van mogelijkheden bijgekomen voor kwaadwilligen om systemen en data te hacken. De meeste bedrijven worden steeds bewuster van hun digitale kwetsbaarheid en nemen hier maatregelen tegen. Echter, consumenten zijn minder bewust van de risico's en zijn erg kwetsbaar als het aankomt op hun data en privacy. Daardoor komt naar verwachting in 2023 steeds strengere wet- en regelgeving omtrent de beveiliging van verbonden apparaten, cloudsysteem en netwerken.

Ecologie

De energietransitie komt in een stroomversnelling

De oorlog in Oekraïne heeft onze afhankelijkheid van Russisch gas pijnlijk blootgelegd. De overheid heeft miljarden euro's vrijgemaakt om de gevolgen hiervan af te vangen. Andere Europese landen, zoals Duitsland, hebben steenkool aangegrepen om de gastekorten deels op te kunnen vangen. De energietransitie lijkt nu toch wel genoeg momentum te krijgen om daadwerkelijk door te pakken in 2023 en onze afhankelijkheid van (Russisch) gas en prijsplafonds af te bouwen. Aan de andere kant rijst wel de vraag hoe investeringsbereid consumenten en bedrijven zijn gelet op de fragiele economische situatie.

Laatste stuiptrekkingen van greenwashing

Eind 2022 nam de Europese Unie de 'Corporate Sustainability Reporting Directive' (CSRD) aan. Dit houdt in dat grote bedrijven vanaf 2024 verplicht zijn om over hun impact op mens en milieu te rapporteren. Volgens de Europese Unie zorgt dit voor transparantie en betere kwaliteit van duurzaamheidsinformatie en draagt het bij aan de ambitie om in 2050 klimaat neutraal te zijn. De richtlijn brengt duurzaamheidsrapportage voor het eerst op hetzelfde niveau als financiële rapportage. Wegens de verplichting in 2024 zullen veel bedrijven al in 2023 moeten voorsorteren op de aankomende maatregel. Zo hebben ze een goede basis staan om het jaar erop te kunnen rapporteren op duurzaamheidsinformatie. In 2024 is greenwashing fundamenteel bemoeilijkt, maar een paar holle duurzaamheidskretten zullen we dit jaar nog wel horen.

'Green hushing' wordt een trend

Green hushing is wanneer bedrijven bang zijn voor beschuldigingen van consumenten over hun oprechtheid. Hierdoor vermijden ze om überhaupt over duurzaamheid en hun bijdrage eraan te communiceren. Consumenten zijn steeds vaker bewust van hun (koop)gedrag en eisen ook van bedrijven dat zij actief bijdragen aan duurzaamheid. In 2023 zullen meer en meer bedrijven bang zijn dat ze, in de ogen van de consument, te weinig doen aan duurzaamheid en daardoor er liever niet over communiceren. Ondanks dat ze wellicht wél goede stappen aan het zetten zijn.

Waterstof begint nu écht aan zijn opmars

Al decennia lang proberen overheden en bedrijven, tevergeefs, om waterstof rendabel en commercieel te maken. In 2023 zou het zomaar kunnen dat het toch echt gaat lukken. Waarom? De Amerikaanse 'Inflation Reduction Act' kan significant bijdragen aan de mondiale opmars van waterstof. De Amerikaanse overheid biedt namelijk een subsidie van \$3/kg voor groene waterstofprojecten, terwijl de gemiddelde kosten nu rond de \$2 per kg liggen. Naar verwachting zal Europa hierop passend reageren om investeringen en waterstofbedrijven binnenboord te houden. Daarnaast hebben India en China ook beleid bekendgemaakt om hun eigen groene waterstofindustrie te bevorderen.

Demografie

Nieuwe (Afrikaanse) vluchtelingenstromen

De wereldwijde economische laagconjunctuur, gekoppeld met voedselschaarste, humanitaire crises, arbeidsmarktproblemen en toenemende staatschulden zullen onrust en instabiliteit (zoals coups) veroorzaken in o.a. Sub-Sahara Afrika. Vluchtelingenstromen richting Europa zullen derhalve niet afnemen en zullen de nodige extra druk op AZCs, gemeenten en woningcorporaties leggen. Zal het ook voor extra spanningen tussen EU-lidstaten zorgen?

Terug in de lucht?

De luchtvaartsector staat niet langer aan de grond, en zou in 2023 weer winstgevend kunnen worden. Echter zal het wereldwijde luchtverkeer nog niet terugkeren naar het normale (pre-Covid19) niveau. Door het normaliseren van online vergaderingen zullen veel zakenreizen nog uitblijven. Daarnaast neemt het maatschappelijk bewustzijn steeds meer toe en zal een aantal consumenten niet of minder vaak het luchtruim kiezen (ook al is het vanwege de economische omstandigheden).

Sinds 10 jaar goedkopere huizen?

Al circa 10 jaar lang stijgen de huizenprijzen. Onder andere de ING verwacht een trendbreuk en dat we in 2023 een daling in huizenprijzen gaan zien. Door de stikstofproblematiek en het tekort aan grondstoffen en personeel komen er maar weinig nieuwbouwwoningen uit de grond. Echter zal de combinatie van de hoge rente en een daling in het consumentenvertrouwen de verkoop van woningen genoeg onder druk zetten om de prijzen te laten dalen.

Een stabiele baan belangrijker voor starters

Jongeren die net beginnen met werken, zijn vooral op zoek naar veiligheid. Met de stijgende energiekosten en hoge inflatie wordt een vast en hoog salaris belangrijker dan de missie van een bedrijf. Zo zullen jongeren in 2023 vooral op zoek gaan naar een stabiele baan en veiligheid.

Bronnen

- The Economist.:The World Ahead 2023. <https://www.economist.com/the-world-ahead/2022/11/18/the-world-ahead-2023>
- Stratfor: 2023 Annual Forecast. <https://worldview.stratfor.com/article/2023-annual-forecast>
- ING research outlook 2023. <https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/uw-sector/outlook/outlook-2023-nederland.html>
- ABN Amro: Global outlook 2023 <https://www.abnamro.com/research/en/our-research/global-outlook-2023-five-key-questions-for-2023>
- ING. Woningbouw: In 2023 70.000 nieuwbouwwoningen. <https://www.ing.nl/zakelijk/sector/building-and-construction/outlook-woningbouw>
- Accenture Life Trends 2023 https://www.accenture.com/nl-en/insights/song/accenture-life-trends?c=acn_glb_lifetrends2023google_13341107&n=psgs_1222
- Blackrock Investment Institute: 2023 Global Outlook. <https://www.blackrock.com/corporate/literature/whitepaper/bii-global-outlook-2023.pdf>

Jester Strategy is expert op het gebied van strategie. Met kennis, innovatieve werkwijzen en tools helpen we organisaties succesvol te zijn in een veranderende wereld. In ons werk zijn wij constant bezig met het maken van scherpe keuzes voor de toekomst. Hier hebben we ook recent het boek '[Klaar voor de toekomst](#)' over geschreven. Onze kennis over hoe je scenarioplanning als methode hierbij in kunt zetten, hebben we in ons boek '[Scenarioplanning in de praktijk](#)' verwerkt.

De wereld
verandert.
Wat doet u?

Jester
strategy